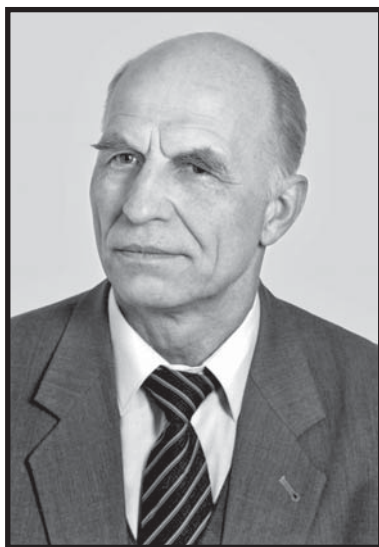

УДК 092 + 81'373.2 Бучко

**ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА
ДМИТРА ГРИГОРОВИЧА БУЧКА
(08.11.1937 – 11.02.2014)**

Випускник Львівського університету імені Івана Франка.
Вчений світового рівня. Відомий в Україні, Польщі, Чехії, Словаччині,
Росії, Болгарії, Білорусі, Австрії, Швеції, Латвії.
Дослідник у галузі ономастики. Знавець слов'янських мов.
Автор словників. Фундатор наукової школи.
Викладач з душею. Його лекції слухали студенти Тернополя, Львова,
Чернівців, Любліна.
Дбайливий наставник.
Чоловік, батько, дідусь, брат, друг.
Взірець простоти, людяності, шляхетності, надійності.
Людина, що була поміж нас.
Любила нас.

Люди облітають. Листя землі
І. ЖИЛЕНКО

© М.С. ЗАОБОРНА, 2015

Від нього часто можна було почути: — Таке моє життя. «Таке» означало постійний рух, постійну зайнятість та повноту часу. Щось на зразок: після засідання кафедри Дмитро Григорович вирушає до Кіровограда для опонування дисертації, звідти — на засідання спеціалізованої ради в Івано-Франківську. З Івано-Франківська — до Львова, а там — і до Любліна. Після такого півторатижневого вояжу він у Тернополі, де вже приїхали студенти-заочники (завтра в них дві пари з порівняльної граматики слов'янських мов), де назбиралися кафедральні справи, чекають аспіранти, а вдома на робочому столі розкладені сторінки недописаних статей та рецензій і чекають на прочитання автореферати й дисертації «підопічних». Ще телефонували з газети з проханням дати коментар щодо назви населеного пункту.. У суботу треба подивитись, як там город, а в неділю з'їздити до сестри.

Таким було його життя.

Кажуть, головне не те, коли прийде по тебе смерть, а за чим вона тебе застане. А ми все робимо так, як живемо: працюємо, відпочиваємо, хворіємо, помираємо. Субота 8 лютого була звичним днем постійної зайнятості: вдень Дмитро Григорович ходив на пошту, щоб розіслати примірники нещодавно виданої книжки, приніс додому води, ввечері розмовляв з колегами по телефону, приймав гостей, працював над укладанням словника населених пунктів Тернопільщини. На 13-є число в четвер планували засідання кафедри.

13 лютого в Тернополі прощалися з професором Бучком...

Спомини — як скельця розбитого дзеркала, що залишаються замість цілісного, довершеного, скомпанованого зовнішнього життя й внутрішнього духовного світу. Споминами ми востаємо одне в одного, забезпечуючи Життю безсмертя. Можливо, фрагменти з неопублікованої автобіографії Дмитра Григоровича хоча б частково внесуть правки в іронічну традицію нашого життя-буття, в якому науковець, викладач, вчитель встигає розповісти своїй аудиторії про різних людей, але не про себе.

Народився я 8 листопада 1937 р. в невеличкому селі Закіпці (гміна Нова Гребля) Любачівського повіту Жешувського (укр. Ряшівського) воєводства і проживав там з батьками (батько Григорій Михайлович і мати Катерина Пилипівна) до середини вересня 1945 р. В середині вересня 1945 р. було повідомлено, що всі українці повинні виїхати в Україну. Більшість людей сприйняла це повідомлення як абсурдне, адже усе збіжжя ще в стодолі і не молочене, а картопля, буряки і інша городина ще в землі. Попереду зима. Десь на початку 20-х чисел вересня викликали усіх господарів до гміни і наказали, щоб за 20 годин нікого не було у селі, кого застануть в селі, той буде розстріляний на місці. Люди абсолютно не були готові до такого розвитку подій. У паніці люди не знали, що брати зі собою, насамперед мусили думати про дітей і харчі та одяг для них. Але ж нічого готового не було. У першу ніч, коли людей виселили на найближчу залізничну станцію у с. Нова Гребля, було вбито 13 цивільних осіб. Щоб перешкодити вивезенню людей з їх споконвічних земель, десь було пошкоджено залізничну колію. Влада не подала вчасно товарних вагонів, якими мали везти людей. Тому майже два

тижні люди жили фактично під відкритим небом, а потім ще кілька днів везли з Любачівщини через Перемишль і Львів на Тернопільщину. Чотирнадцятого жовтня, саме у свято Покрови, ешелон людей з Любачівщини зупинили на станції Озерна Зборівського району для розвантаження. Уже політав сніг, кругом усе зруйноване недавньою війною. Житло треба було шукати собі самому. Батько протягом більше 10 днів шукав по навколишніх селах хату для багатодітної сім'ї. Нарешті ми опинилися в с-щі Козлів тодішнього Козлівського (тепер Козівського) району. У нашій сім'ї було семеро душ: двоє батьків і п'ятеро дітей; моєму найстаршому братові було 17 років, а наймолодшому 4 роки. Колись у нашій сім'ї було восьмеро дітей, вижило лише п'ятеро (я був сьомою дитиною у сім'ї), в Україну я приїхав з трьома братами і сестрою. Як вдалося батькам прогодувати себе, нас п'ятеро дітей, а ще худобу цієї першої зими, знає лише Господь.

У перший клас Козлівської середньої школи я вперше прийшов щойно десь на початку листопада 1945 р. Не було тоді ні підручників, ні зошитів, не було чим писати. Не було у що одягнутися, щоб дійти до школи, яка була за 2 км. Важко ми пережили і голодні 1946–1947 рр.

Навчання в школі давалося легко, школу я закінчив практично на «відмінно», але на школу дали лише одну медаль, а претендентів було багато, бо з нами вчилися діти районного начальства: секретарів райкому партії, начальника КДБ, голови райвиконкому і под. Козлівську середню школу я закінчив у 1955 р. і вступив на філологічний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка.

Львів — мовби тема з варіаціями в науковому житті професора Бучка.

Львів дав можливість йому, студентові університету, відчути смак славістики та лексикографії. На старших курсах він перекладає українською мовою болгарські художні твори. Під керівництвом викладача Миколи Малярчука починає укладати болгарсько-український словник. А 1960 року захищає дипломну роботу «Принципи укладання перекладних словників». Була й спроба вступити до аспірантури при Інституті мовознавства АН УРСР ім. О. Потебні зі спеціальності «Болгаристика».

Протягом 1962–1962 рр. я успішно склав три кандидатські екзамени: з філософії, болгарської та німецької мови і подав заяву в аспірантуру до Інституту мовознавства Академії наук України з проханням прийняти мене в аспірантуру у відділ болгаристики. І хоча я був єдиним претендентом на вакантне місце і мав уже складені кандидатські екзамени та прийняту до друку статтю в тому ж Інституті, що на той час було великою рідкістю, мене не прийняли в аспірантуру, оскільки в моєму досьє, напевне, значилося, що я не цілком ідейно надійний.

Славістика знайшла втілення у викладацькій роботі — в читанні курсів «Вступу до слов'янської філології», «Порівняльної граматики слов'янських мов», «Польської мови» та завідуванні протягом 1998–2003 рр. кафедрою слов'янських мов у Люблінському католицькому університеті. Зі славістичними уподобаннями пов'язана й участь у роботі ІХ з'їзду славістів у Києві (1983).

І ще раз про Львів. Львів — це відділ мовознавства Інституту суспільних наук Академії наук УРСР, куди 1960 року отримав призначення на роботу випускник університету Дмитро Бучко. Там він написав першу наукову роботу — стаття **«Маловідомі сторінки з рукописної спадщини О. Павловського»**, автора першої граматики української мови (1818 р.), була надрукована в журналі *«Українська мова в школі»* (№5, 1962 р.). Її текст укладений на основі матеріалів, віднайдених у Ленінграді під час роботи у фонді П. Кеппена в архіві Академії наук. Це був невідомий до того часу рукопис українсько-російського словника (літери А-Б) з ілюстраціями та передмовою О. Павловського та післямовою П. Кеппена. Згодом віднайдені матеріали були опубліковані в збірнику *«З історії української мови»*, присвяченому 150-річчю від часу друку *«Граматики»* О. Павловського (Київ, 1972 р.).

Львів стимулював увагу дослідника до історії української мови. 1964 року Дмитрові Бучку разом з істориком Ярославом Ісаєвичем (згодом президентом Міжнародної асоціації українців, директором Інституту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, — на жаль, вже покійним) вдалося виявити у селі Верхня Білка на Львівщині примірник *«Апостола»*, надрукований І. Федоровим у Львові 1574 р. Церковну книгу привезли сюди 1945 р. парафіяни-переселенці з Ярославського повіту Польщі. Сьогодні вона зберігається у відділі рідкісної книги Львівської бібліотеки ім. В. Стефаника.

Львів розвивав та огранював лексикографічні зацікавлення молодого науковця. Працюючи у відділі мовознавства, Дмитро Григорович розпочав укладання Інверсійного історичного словника української мови й надрукував дві статті про принципи створення лексикографічних праць такого типу в збірнику *«Дослідження і матеріали з української мови»*: **«Деякі питання побудови історичного словника української мови»** (Київ, 1963 р.) та **«Зразок розробки «Зворотного історичного словника української мови»** (Київ, 1964 р.). Робота не була завершена, але досвід лексикографа вилився в укладанні першого в українському мовознавстві **«Інверсійного словника ойконімів України»**, опублікованого 2001 року в Любліні.

Врешті-решт саме Львів визначив основну наукову дорогу Дмитра Григоровича Бучка. Керівником відділу мовознавства Інституту суспільних наук була професор Лукія Лук'янівна Гумецька, відома в контексті української лінгвістики як дослідник польської та української мов, укладач словників, організатор першого в Україні осередку істориків-лексикографів львівської ономастичної школи. Її ерудованість та знання мов, чуття мови й оригінальний лінгвальний гумор викликали захоплення, яке передавалось усім, з ким Дмитро Григорович ділився спогадами про свою непересічну наставницю. Саме Лукія Лук'янівна сформувала в майбутнього завідувача не одної кафедри розуміння такої колегіальності, за якої професор, доцент, старший викладач, асистент, лаборант є насамперед рівноправними співгіпонімами стосовно гіпероніма «член кафедри», а тому при вирішенні будь-якого кафедрального

питання береться до уваги думка кожного працівника. Що ж стосується ролі професора Гумецької в окресленні наукових орієнтирів Дмитра Бучка, то в автобіографії він напише: *Власне під її керівництвом я почав вивчати історію української мови та українську топонімію — назви населених пунктів. Українська ономастика (наука про власні назви) і стала в майбутньому основним об'єктом моїх наукових досліджень.*

Сталося, правда, так, що 1966 року Дмитро Григорович одружився і, як потім любив жартувати з цього приводу, «поміняв Львів на дружину» й переїхав до Чернівців. Його статком був лише контейнер книжок — факт біографії як аспект системи цінностей. Дружина — Ганна Євгенівна Лопушанська — випускниця відділення класичної філології Львівського університету, викладач латинської мови, ономаст, спеціаліст з антропоніміки. Вони завжди були разом: все вирішували разом, все робили разом, — у всьому були разом. Може, прозвучить пафосно, але видавалося так, начебто все, що в житті є «одне», для них було «на двох».

Що ж до Львова, то роки з 1969 по 1972 стали роками навчання в аспірантурі при університетській кафедрі української мови. Науковим керівником був відомий український мовознавець Іван Іванович Ковалик. 1972 р. у Львові Дмитро Григорович Бучко захистив кандидатську дисертацію **«Українські топоніми на -івці, -инці XIV–XX ст.»**.

За два десятиліття (в 1993 р.) була захищена докторська дисертація **«Ойконімія Покуття»**. Перед захистом у Львові вийшла монографія **«Походження назв населених пунктів Покуття»** (1990 р.), у якій простежено розвиток назв поселень цієї історико-географічної території України з XII століття до наших днів, визначено походження близько тисячі назв населених пунктів цієї території.

Львівська ж сторінка ніколи не завершувалась у житті Дмитра Григоровича Бучка. Вважав для себе обов'язком брати участь у роботі всіх наукових лінгвістичних конференцій у Львові. З 1998 року був членом спеціалізованої ради при Львівському університеті. Для студентів рідного вишу тривалий час при кафедрі української мови читав спецкурс з ономастики й керував роботами магістрантів.

Ономастика в конкретизації на збір, аналіз та опис топонімів стала сенсом наукового життя Дмитра Григоровича. Особливість дослідницького почерку професора Бучка виявилася в актуалізації діахронічного аспекту осмислення ойконімного матеріалу. Його роботи мали не власне лінгвістичний, а історико-філологічний характер. За цим стояла клопітка архівна робота з картами, метричними книгами й різного роду документами, що виливалась у систему першофіксації назв за історичними джерелами й простеження їхньої подальшої долі.

Онімія Прикарпаття, Покуття й Тернопільщини — те, що найбільше цікавило Бучка-ономаста. На цьому матеріалі в теоретичному аспекті його досліджень виокремилась розробка класифікації ойконімів України на основі лексико-мотиваційних та структурно-словотвірних критеріїв. У її контексті було окреслено — з акцентом на їхню своєрідність — принципи номінації українських ойконімів, визначено спосо-

би їхньої деривації та презентовано основні структурно-словотвірні ойконімні моделі.

Вагоме місце в наукових розвідках професора Бучка посідали проблемні питання української ономастичної термінології. Багаторічна праця над впорядкуванням, систематизацією, нормалізацією та кодифікацією її елементів, виробленням підходів до тлумачення конкретних ономастичних термінів, трактування взаємозв'язків між родо-видовими поняттями та їхніми назвами виллалась у **«Словник української ономастичної термінології»**, укладений у співавторстві з Наталією Ткачовою (Харків, 2012). Це наукове видання, в якому, окрім словникових статей, представлені джерела вивчення онімії України та найважливіша ономастична література, стало першим найповнішим опрацюванням ономастичної термінології, використовуваної в українському мовознавстві.

Ономастична концепція Дмитра Григоровича Бучка стала фундаментом для створення наукової школи. Під його керівництвом захистили дисертації аспіранти, які сьогодні викладають у різних вищих навчальних закладах України — Тернополя, Львова, Чернівців, Дрогобича, Хмельницького, Кременця. Вони увиразнили в сучасній ономастиці такі вектори досліджень, як: 1) динаміка розвитку ойконімії, гідронімії та мікротопонімії України (В.В. Котович, М.П. Мриглод, Л.Н. Радьо, Н.В. Сокіл, Л.Л. Дика, І.О. Волянчук, Л.П. Білінська, І.Г. Чеховський); 2) антропонімія регіонів України (Г.В. Панчук, Г.В. Бачинська, Н.І. Рulloва, Н.Б. Вирста); 3) літературна та фольклорна ономастика (Н.Я. Бияк, О.Р. Сколоздра); 4) регіональна ергонімія (Ю.М. Петрашик). Своєрідним центром цієї ономастичної школи став Тернопіль, де в педагогічному університеті при кафедрі українського і загального мовознавства Дмитро Григорович створив «Західноукраїнський ономастичний центр», члени якого працюють над укладанням «Словника українських прізвищ Карпат і Прикарпаття», вивчають українську топонімію, антропонімію, ергонімію, урбанонімію. Підтвердженням наукового рівня ономастичної школи професора Бучка стало проведення в Тернополі в жовтні 2003 року X Міжнародної ономастичної конференції «Українська ономастика на порозі III тисячоліття: стан і перспективи розвитку».

Вкладаючи в інших, Дмитро Григорович був пройнятий відчуттям причетності до високих і шляхетних талантів, чия мудрість проростала в ньому. Це відчувалось в діалогах з ним, простежувалось у розмовах зі студентами й аспірантами, у спонтанних монологах. Врешті, сторінки праць професора Бучка презентують історію українського мовознавства в портретах: **«Роль Ю. Федьковича в історії розвитку української літературної мови»** (1984); **«В. Гнатюк і початки української мовознавчої науки»** (1990); **«Боротьба І. Огієнка за впровадження української мови у церковне богослужіння»** (1993); **«Іван Верхратський — філолог і природознавець»** (1996); **«Кілька слів про видатного українського вченого Олену Курило»** (2007); **«Іван Франко — основоположник української антропонімії»** (2010). Своїй альма-матер вчений віддав пошану в розвідці «Внесок Львівських учених у становлення та розвиток української ономас-

тики», де представив ономастику в постатях І. Вагилевича, І. Шараневича, В. Сімовича, М. Кордуби, В. Ташицького, Т. Лера-Сплавінського, І. Свенціцького, Я. Рудницького, Л. Гумецької, Ю. Редька, М. Худаша, О. Купчинського, Р. Керсти, І. Ковалика.

Дмитро Григорович Бучко вирізнявся своєю науковою чесністю, в якій вимогливість та принциповість поєднувались із батьківським вболіванням як за об'єкт дослідження, так і за самого дослідника. Саме таке враження справляла його робота над редагуванням мовознавчої серії «Наукових записок Тернопільського національного педагогічного університету», номери якої виходили з різною періодичністю, а кожна подана до друку стаття обов'язково підлягала уважній цензурі професора як головного редактора.

Дослідницьку працю професора Бучка визнала європейська наукова спільнота. Дмитро Григорович був учасником наукових міжнародних конгресів та з'їздів: I, II, IV конгресів українців світу (Київ, Львів, Одеса), III з'їзду діалектологів і геолінгвістів (Люблін), XIII, XXI конгресів ономастів (Краків, Уппсала). Широки наукові контакти професора зав'язувались на міжнародних славистичних та ономастичних конференціях у Польщі (Варшава, Люблін, Білосток, Вроцлав, Краків, Ольштин, Лодзь, Ополе, Щецин), Словаччині (Пряшів), Болгарії (Велико-Тирново), Росії (Москва), Білорусі (Вітебськ, Мінськ), Латвії (Рига), Швеції (Уппсала), Австрії (Грац, Клягенфурт).

З 1985 року Дмитро Григорович Бучко входив до міжнародного авторського колективу, який укладає «Слов'янський ономастичний атлас», презентуючи там українське мовознавство. Саме як член редколегії атласу він брав участь у роботі міжнародної наукової ономастичної конференції в Клягенфурті (Австрія).

Професор Бучко був добре знаний та шанований у Польщі. Відомий там насамперед як лектор Люблінського університету ім. М. Кюрі-Склодовської та Люблінського католицького університету, а також як член Комісії польсько-українських культурних зв'язків при Люблінському відділенні Польської Академії наук та ономастичної комісії при комітеті славистів. Входив до складу Наукового комітету журналу ТЕКА Комісії польсько-українських зв'язків, був членом редколегії видання «Prace językoznawcze» в Ольштині.

До його думки дослухалися в ономастичному світі. Був рецензентом праць Р. Шрамека (*Uvod do obecne onomastiky*) та Л. Олівової-Незбедової (*Slovník pomístních jmen v Čechách*) — Чехія; Еви Якус-Боркової (*Polskie nazewnictwo kosmiczne*), Еви Якус-Боркової та Кристини Новік (*Nazwy miejscowości w Polsce. Układ a tergo*) — Польща; Ліліани Димитрової-Тодорової (*Местните имена в Поповско*) — Болгарія. Колеги з Інституту чеської мови Академії Наук у Празі надсилали йому видання щорічника «Acta onomastika».

Проте незмінним фоном наукової діяльності Дмитра Григоровича Бучка була постійна зайнятість викладацькою роботою. Викладацький шлях почався на кафедрі української мови Чернівецького університету

1966 року. З 1974-го по 1983 рік працював на кафедрі загального мовознавства цього ж навчального закладу й читав різні курси, зокрема й польську мову. 1983 року знову перейшов на кафедру української мови як доцент, згодом завідувач. 1993 року після захисту докторської дисертації переїжджає на роботу в Тернопільський педагогічний інститут, де очолив новостворену кафедру українського і загального мовознавства. У Тернополі Дмитро Григорович — настільки, наскільки це можливо в педагогічному виші — прислужився до введення в навчальні плани дисциплін теоретико-лінгвістичного та славістичного циклу. Багато уваги він приділив розробці навчальних програм та підготовці лекторів із «Загального мовознавства», «Історії лінгвістичних учень», «Вступу до слов'янської філології», «Порівняльної граматики слов'янських мов», «Польської мови як другої слов'янської».

Вражала його залюбленість у викладання. Навчальне навантаження Бучка-викладача мало нагадувало професорське: лекції зі «Вступу до мовознавства», лекції та практичні заняття зі «Вступу до слов'янської філології» та «Порівняльної граматики слов'янських мов», «Друга слов'янська (польська) мова», спецкурси з ономастики для бакалаврів та магістрів, курсові, дипломні, магістерські роботи. В усьому — обов'язок та дисципліна. Ретельно перевіряв студентські конспекти першоджерел, «у перервах між» вивчав листки з короткими самостійними роботами, дуже відповідально ставився до індивідуальних занять, семестрових та передекзаменаційних консультацій. До болю, іноді майже як особисту образу, сприймав студентське невігластво. Іспити й заліки перескладали по декілька разів, махрові відмінники отримували єдині в заліковій «трійки», — а студенти його любили. Випускники факультету іноземних мов розказували, що ходили до церкви слухати, як співає Дмитро Григорович.

Він бачив у студентах своїх майбутніх колег і просто людей. Навчаючи, не моралізував, а був прикладом. Працюючи в Чернівцях, тривалий час був відповідальним на філологічному факультеті за роботу в гуртожитку. З цього приводу на одній із зустрічей з випускниками озвучили факт. Студенти в гуртожитській кімнаті зібрались за столом святкувати Різдво. А були на той час 70-ті радянські роки. Отож, періодично хтось виглядав, чи не йде черговий по гуртожитку викладач. І тут чують: йде Бучко, але у вишиваній сорочці. Коментарі зайві.

Дмитра Григоровича пам'ятали. Колись у бібліотеці Львівського університету колишня його студентка з Чернівців, випадково побачивши перед собою тернополянку, зауважила, що там тепер працює професор Бучко, який був надзвичайно вимогливим до студентів, але й із себе всі соки витискав. А коли до Тернополя завітала трупа Івано-Франківського драматичного театру з виставою «Солодка Даруся», разом із ними приїхала авторка твору — письменниця Марія Матіос, яка, виступаючи перед глядачами, попросила передати вітання своєму викладачеві Дмитру Григоровичу Бучку, що вчив її «складати слово до слова так, щоб не тільки вона розуміла зміст своєї фрази, а й щоб інші

його почули». Врешті, колишні студенти, які стали колегами Дмитра Григоровича (з Чернівців — Мар'ян Стефанович Скаб, Марія Василівна Скаб, Борис Іванович Бунчук, Ніна Василівна Гуйванюк, з Івано-Франківська — Володимир Михайлович Барчук), приїжджали до Тернополя вітати свого вчителя з ювілейними датами.

Кафедра українського і загального мовознавства в Тернополі була його другою родиною. Був на ній майстром нейтралізації опозицій — та й їх як таких і не виникало. Міг по-батьківськи «виховувати» своїх підлеглих, але будь-які зовнішні оцінки та впливи розбивались об його презумпцію невинності щодо кожного з них. Щось непересічне було в самому його розумінні слова «кафедра». Були люди — члени кафедри, і була кафедра — загальне поняття як абсолютно реальна сутність. Були інтереси кафедри, справи кафедри, престиж кафедри, позиція кафедри. Йому вдалося вибудувати на кафедрі ієрархію не як вертикаль, а як служіння, підбравши для кожного «сродну працю». І це відчували всі: відчували колеги, відчували студенти. А на останньому в 2013 році, передноворічному, засіданні сказав, як завжди, без пафосу: — Я вас всіх люблю. Вийшло як підсумок.

Так само, як людей, Дмитро Григорович без пафосу любив своє, національне. Цього вчив інших. У програму «Загального мовознавства» радив вводити в розділ «Історія лінгвістичних учень» системний виклад історії українського мовознавства; у приватних розмовах із колегами та студентами ділився міркуваннями щодо вітчизняного «розстріляного мовознавства»; приурочував кафедральні семінари цій тематиці, прислужився до проведення в Тернополі наукових конференцій пам'яті Івана Верхратського (1996) та Василя Сімовича (2005); до Дня української писемності готував виступи на місцевому радіо й телебаченні. Працюючи в Польщі, збирав архівні матеріали, що висвітлювали невідомі сторінки життя діячів української культури, а насамперед українського жіночого руху початку минулого століття. Ксерокопії листів Оксани Драгоманової, Софії Русової, Ольги Дучимінської, Софії Яблонської, — те, над чим він працював, думав і прагнув дати життя в Україні.

Низка наукових розвідок професора Бучка засвідчує його стиль та спосіб життя як життя в культурі: «**Шукач скарбів фольклорних**» [про І. Верхратського як автора збірка «Говір батюків» — М.З.] (1996); «**Оксана Лятуринська. «Дуже сумно, що не лишається часу для праці мистецької»**» (1997); «**Люблю все своє рідне. (До 115 річниці від дня народження І. Огієнка)**» (1997); «**Маленький штрих до портрета Митрополита Андрея**» (1997); «**Свідки княжої доби**» [про назви найдавніших поселень Тернопільщини — М. З.] (2000); «**З епістолярної спадщини Богдана Лепкого**» (1998); «**Листування Івана Франка з європейськими вченими**» (1998); «**Коли ж народилася О. Кобилянська?**» (1999); «**Праця письменників Тернопільщини на ниві української мови та культури. Іванна Блажкевич**» (1999); «**Невідомий нарис про життєвий і творчий шлях Олени Кисілевської**» (2001); «**Листування Ольги Кобилянської та Олени Кисілевської**» (2003). І навіть

вишиванки в нього могли бути буденними, так ніби ненароком, але органічно вписуючись у життєвий образ.

А взагалі — на Нього було достатньо просто дивитись.

Розумний зрозуміє: можливо, весь цей текст-пам'ять могли б замінити світлина, оте одне-єдине речення **На Нього було достатньо просто дивитись** та поезія Бориса Олійника як ословлена формула сумного досвіду, що кожен у свій час переживає.

Був чоловік... І — нема.
Як же це, вічний світе?
Вернеться осінь... зима.
Прийдуть весна і літо.
А чоловіка — нема...
Як же це, клятий світе?!

...Грошей не дбав у мішок.
Справно ходив на роботу.
Якось і не знайшов
Дня,
щоб спочить по турботах.
Що їй — стоїть робота!
... А чоловік пішов.

Космос у собі дрімав.
Діти біжать до школи.
Осінь мина... Зима...
Літо й весна — по колу.
А чоловіка — нема...
Страшно не те, що нема.
А що й не буде ж ніколи!

Вже тих учених — тьма.
Все прояснили на світі.
Ще б їм одне прояснити:
Як ото був — нема.
Що вже простіше на світі?!
... А чоловіка — нема.

Наприкінці 2013 року Дмитро Григорович із дружиною Ганною Євгенівною видали книжку вибраних праць під назвою «**Історична та сучасна ономастика**». Плід спільних шукань, думок, поглядів, життєвої дороги та долі вийшов знову ж таки — як підсумок. Сюди б іще додати з ідіолекту професора: — *Будьте Ви мені здорові!* Якось ця фраза асоціюється з Франковим: — *І стелитися буду внизу, Ви ж буайте до неба...*

Марія ЗАОБОРНА (Тернопіль)

Статтю отримано 29.10.2014

Mariya Zaoborna

Ternopil

IN THE PROFESSOR DMYTRO BUCHKO'S MEMORY